

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa z zakresu ubezpieczeń społecznych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 20
lutego 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 listopada 2017 r. oddalił apelację ubezpieczonej W. B. od wyroku Sądu Okręgowego we W. – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 lutego 2017 r. oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. z dnia 4 października 2016 r., stwierdzającej, że ubezpieczona podlega od 1 grudnia 2015 r. ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W sprawie tej Sąd drugiej instancji ustalił, że ubezpieczona w okresie prowadzenia na obszarze Polski działalności pozarolniczej na własny rachunek, w dniu 1 grudnia 2015 r. zawarła umowę o pracę z pracodawcą słowackim – M. s.r.o. z siedzibą na Słowacji, na podstawie której miała wykonywać „pracę promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę”, w wymiarze 10 godzin

miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro. Polski organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające w toku, którego stwierdził, że firma M. s.r.o. jest spółką fikcyjną, zaś jej pracownicy w rzeczywistości nie świadczą pracy na terenie Słowacji. O okoliczności ustalenia polskiego ustawodawstwa polski organ rentowy poinformował ubezpieczona oraz słowacką instytucję ubezpieczeniową, która nie zgłosiła zastrzeżeń w tym przedmiocie do dnia wydania decyzji. W konsekwencji polski organ ubezpieczeń wydał zaskarżoną decyzję, stwierdzającą, że prowadząca działalność gospodarczą na terenie Polski od 1 grudnia 2015 r. ubezpieczona podlega polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych.

Sądy obydwu instancji oceniły odwołanie ubezpieczonej za bezpodstawne, argumentując, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że praca ubezpieczonej na rzecz słowackiego pracodawcy miała charakter marginalny w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, który to przepis został dodany przez art. 2 pkt 2 lit. b) rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U.UW.L. z 2012 r., poz. 149/4), ponieważ świadczyła na Słowacji pracę marginalną w wymiarze zaledwie 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie. Ponadto jej centrum życiowe znajduje się w Polsce, gdzie prowadzi działalność gospodarczą. Dlatego polski organ rentowy po wyczerpaniu trybu postępowania przewidzianego w art. 16 w związku z art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 oraz braku sporu w tym zakresie pomiędzy polską i słowacką instytucją w zakresie ustalonego podlegania przez ubezpieczoną polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych wydał prawidłową decyzję.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie: 1/ art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.Urz.UE L. 2004.166) w związku z art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.Urz.UE.L.2009.284.1.) przez niezastosowanie i uznanie, że ubezpieczona od 1 grudnia 2015 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, mimo wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji oraz prowadzenia działalności na własny rachunek na terenie

Polski i wyraźnej normy kolizyjnej wskazującej na pierwszeństwo ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy najemnej, 2/ art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 przez bezpodstawne zastosowanie, mimo że sąd nie miał kompetencji do oceny charakteru pracy ubezpieczonej na Słowacji, 3/ art. 233 § 1 k.p.c. przez niedokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności wskutek pominięcia warunku zachowania wymaganego trybu współdziałania organów rentowych w procedurze wyjaśnienia wątpliwości co do wiarygodności dokumentów i niezwrócenie się do odpowiedniego organu słowackiego o podjęcie stosownych działań, 4/ art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. i art. 477¹¹ § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania, wywołanej pozbawieniem możliwości obrony przez pracodawcę słowackiego swoich praw jako zainteresowanego w sprawie.

W ocenie skarżącej, przyjęcie do rozpoznania uzasadniała „oczywista zasadność” wniesionej skargi kasacyjnej ze względu na nieprzeprowadzenie postępowania wyjaśniającego zgodnie z normami kolizyjnymi, a także nieważność postępowania przez pozbawienie zainteresowanego słowackiego pracodawcy możliwości obrony praw.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku, poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego we W. oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu oraz zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a ponadto, gdy zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przytoczone przesłanki ustawowe stanowią obligatoryjny element oceny na etapie tzw. przedsądu kasacyjnego. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiła żadna z przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Wymaganiu temu w żadnym razie nie czyniło zadość sformułowanie w uzasadnieniu skargi kasacyjnej jedynie polemicznego twierdzenia, że zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo, lub że wystąpiła nieważność procedowania wskutek pozbawienia możliwości obrony praw pracodawcy ubezpieczonej, który nie został wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego.

W zakresie tego najdalej idącego kasacyjnego zarzutu nieważności postępowania należy podkreślić, że w utrwalonym już orzecznictwie przyjmuje się, iż zagraniczny pracodawca ubezpieczonego nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ wynik takiej sprawy nie dotyka bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy (por. wyroki z: 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430; 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243 oraz 21 listopada 2016 r., II UK 735/15 i II UK 734/15, niepublikowane).

Natomiast powołanie się na przesłankę oczywistego naruszenia prawa wymagało wykazania kwalifikowanej postaci takiego zarzutu, polegającej na jej oczywistości widocznej *prima facie* od razu przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego.

Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sądy obu instancji należycie wyjaśniły przebieg procedury ustalania ustawodawstwa właściwego według powołanych w skardze przepisów prawa unijnego (por. wyroki

Sądu Najwyższego z: 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13 lub 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828). Według tych orzeczeń, niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca marginalna, wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że organy rentowe i polskie sądy nie mogą kontestować decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która w trybie współdziałania obu zainteresowanych instytucji ubezpieczeń społecznych wskazała na ewidentnie marginalny rozmiar pracy świadczonej na terenie Słowacji przez skarżącego obywatela polskiego w kontekście niepodlegania słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376; 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167 lub 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13). Uzgodnione niepotwierdzenie ubezpieczenia ze względu na miejsce wykonywania marginalnego zatrudnienia było wystarczające do wydania decyzji o podleganiu przez skarżącą polskim ubezpieczeniom społecznym, ponieważ polskie sądy nie mogą zmienić stanowiska słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o marginalnym charakterze pracy świadczonej na jej terenie przez polskiego przedsiębiorcę (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16 lub 10 maja 2017 r., I UK 456/16, dotychczas niepublikowane).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania oczywiście bezzasadnej skargi kasacyjnej w zgodzie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.